

۵ جنوری ۲۰۲۲

داکتر عبدالرحمن زمانی

ناکامی هاشم خان در سمت مشرقی یکی از موانع مهم در تطبیق پلان انگلیس ها

(از لابلای اسناد آرشیف انگلستان)

یکی از مشکلات و عوامل کندی در تطبیق پلان انگلیس ها برای رساندن سپه سالار نادر خان به قدرت، ناکامی هاشم خان در سمت مشرقی بود. بعد از آنکه محمد نادر خان و شاه ولی خان صبح ۲ مارچ بطرف پتل و هاشم خان بطرف لالپوره (لعلپوره) حرکت کردند، تلاش های هاشم خان در ولایت مشرقی یک قسمت مهم این پلان را تشکیل میداد. در تورخم حدود دوسد (۲۰۰) نفر به شمول ماسل خان (محصل خان) کوډاخیل و پاچا گل پسر حاجی صاحب تورنگزی، جمع شده بودند. (مکتوب عاجل ۶۰۶ مؤرخ ۷ مارچ ۱۹۲۹ کمشنر عالی ایالت سرحدی شمال غربی، پشاور تحت عنوان «رپور وضعیت افغانستان»).

طوریکه قبلا در یکی از اسناد محرمانه موجود در آرشیف انگلستان دیده شد، اولین شرطیکه سران مهمند در جرگه لالپوره به هاشم خان پیش نمودند، آن بود که آنها تنها بشرط اعاده سلطنت امان الله خان به وی کمک خواهند کرد. چانس کامیابی هاشم خان از همین جا رو به ضعف گذاشت. وی زمانیکه به شینواری ها رو آورد، آنها نیز در جرگه «اچین» برخلاف انتظار عین شرط را تکرار نمودند.

مهم ترو عجیب تر اینکه همان ملک محمد علم خان و ملک محمد افضل خان، که چهار ماه پیش بنیانگذاران شورش شینواری بودند، هاشم خان را ناکام و مایوس از منطقه خود بیرون کردند. (تلگرام شماره ۱۱۴۴- ایس مؤرخ ۱۴ مارچ ۱۹۲۹ کمشنر عالی ایالت سرحدی شمال غربی، پشاور به دفتر خارجه برای هند در لندن).

فیصله جرگه اقوام در هدهه جلال آباد هم که به تاریخ ۱۹ مارچ به پایان رسید، و در آن فیصله شد که اقوام برای دو ماه آینده از هیچ کاندیدی طرفداری ننموده و منظر سیررویداد ها در کابل بمانند، شکست دیگر هاشم خان بود. دریک سند دیگر آرشیف انگلیس ها درین رابطه به وضاحت دیده میشود که هاشم خان هیچ نوع حمایت فعالی را بدست نیاورد. (تلگرام شماره ۴۹ - سی مؤرخ ۲۷ مارچ ۱۹۲۹ کمشنر عالی ایالت سرحدی شمال غربی، پشاور به مرکز).

چانس کامیابی هاشم خان با خوگیانی ها هم ازین بهتر نبود. چنانچه بعد از آنکه قوای حبیب الله کلکانی از کابل حرکت کرد، ملک های خوگیانی هم او را تنها گذاشته و به قوای کلکانی پیوستند. بدین وسیله هاشم خان هم مانند والی علی احمد خان در سمت مشرقی ناکام شد و از همان راهی که آمده بود، دوباره به خاک تحت اداره انگلیس ها وارد شود.

اینکه چرا انگلیس ها به هاشم خان اجازه ندادند تا نزد برادران خود به سمت جنوبی برود، و وی را به کویته فرستادند، علتش بعد از ناکامی پلان شان در سمت مشرقی، استفاده ازین مهره در پلان آینده برای قندهار

د پانو شمیره: له 1 تر 2

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پاڼونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليزلو مخکې په خپر و لولئ

بود. به گفته «ولف»، نویسنده امریکائی کتاب افغانستان، «انگلیس ها قواعد بازی را خود شان طرح نموده بودند و صرف عملی کردن آن بدوش نادرخان و برادرانش گذاشته شده بود» که باید قدم به قدم و مرحله به مرحله مورد اجرا گذاشته میشد.

منابع

- اسناد محرمانه آرشیف هند بریتانوی در لندن، مکتوب عاجل ۲۰۲ مؤرخ ۷ مارچ ۱۹۲۹ کمشنر عالی ایالت سرحدی شمال غربی، پشاور تحت عنوان «راپور وضعیت افغانستان».، دوسیة شماره L/P&S/10/1301 اسناد سیاسی و محرم.
- اسناد محرمانه آرشیف هند بریتانوی در لندن، تلگرام شماره ۱۱۴۴- ایس مؤرخ ۱۴ مارچ ۱۹۲۹ کمشنر عالی ایالت سرحدی شمال غربی، پشاور به دفتر خارجه برای هند در لندن.
- اسناد محرمانه آرشیف هند بریتانوی در لندن، تلگرام شماره ۴۹- سی مؤرخ ۲۷ مارچ ۱۹۲۹ کمشنر عالی ایالت سرحدی شمال غربی، پشاور به مرکز.

(پایان)

د پانو شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزی بنی پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکي په څیر و لولئ